

KJÆRLIGHETEN SPØR IKKE DEN BARE ER

KORTVERSJON TIL <http://www.lysfest.no>

SIV HELEN RYDHEIM

Boka ble utgitt i 2008, og kan kjøpes fra forlaget Licentia.

Se Siv Helen Rydheims bloggside <http://www.sivhelenrydheim.blogspot.com/> hvor du også finner opplysninger om forlaget.

DET ER VANSKELIG Å FORSTÅ SEG RETT PÅ MENNESKER, HVEM SOM ER GAL OG HVEM SOM ER KLOK. GUD HJELPE OSS ALLE FOR Å BLI GJENNOMSKUET.

Knut Hamsun

Forord

Ved å fortelle min historie håper jeg å gi en stemme og et bidrag til større åpenhet når det gjelder manisk-depressiv lidelse spesielt og psykiske lidelser generelt. Jeg har selv en manisk-depressiv lidelse også kalt bipolar lidelse, og da jeg begynte å lete etter litteratur skrevet av mennesker med samme diagnose fant jeg svært lite. Selv har jeg blant annet opplevd den nedbrytende skamfølelsen, som særlig var knyttet til psykoser eller ting jeg har gjort eller sagt i manisk tilstand, men ikke bare i forhold til det. Ubearbeidede opplevelser i forbindelse med tvangsbruk gjorde også sitt til at skamfølelsen ble langvarig. Men etter hvert har jeg også opplevd at det er frigjørende å se det komiske i situasjoner jeg har vært oppe i. For meg ble galgenhumoren eller selvironien noe av det jeg har lært å bruke, for å akseptere meg selv slik jeg er.

For meg er det også nærliggende å henvende meg til mennesker som søker eller har søkt innenfor New-Age-spekteret. Dette fordi jeg selv brukte mye tid og penger på dette, uten at det førte til at jeg opplevde å få sjelefred.

Det er ganske selvkjent, men jeg vil allikevel understreke at det jeg forteller om meg selv bare er et lite innblikk i deler av hva mitt liv har bestått av. Det er ikke noe poeng for meg å fortelle hele livshistorien min. Dessuten er det også slik at jeg ikke helt kjenner meg selv. Vi mennesker består av så mange lag; vi er så sammensatt. Vi har mange blinde flekker i forhold til hendelser i våre liv. Og vi har skygger i oss selv vi ikke klarer å se uten hjelp fra andre mennesker, og det er vanskelig nok da. Det å bli bevisst alt hva vi har lagret i underbevisstheten, er nok ganske umulig og sikkert heller ikke meningen, men jo flere blinde flekker vi klarer å få øye på jo større er muligheten for at vi kan ta tak i det som er mulig å

endre i oss selv. Dess flere skygger vi får hjelp til å avdekke, jo større er muligheten for å bli et helt menneske. Det er først når vi blir bevisst våre skyggesider at vi kan velge om vi vil gjøre noe med dem. Eller for å si det med andre ord; det er først når det som ligger i det underbevisste kommer opp til bevisstheten, at vi kan ta tak i det. Med denne boka håper jeg å gi et innblikk i hvordan det kan oppleves å ha en manisk-depressiv lidelse til de som har interesse i denne retningen utover det faglitteraturen kan gi.

DET ER MEGET LETTERE Å SE TIL HØYRE OG VENSTRE ENN Å SE INN I SEG SELV. Søren Kierkegaard (1813-1855)

Innledning

I juni i 1992, mot slutten av et healingkurs jeg deltok på, kom disse ordene til meg: "Kjærligheten spør ikke, den bare er."

Jeg skrev ordene ned, og de ordene ble så virkelige at den virkelige verden ble uvirkelig for meg. Jeg gikk inn i en annen verden. En surrealistisk verden, der grensene mellom drøm og virkelighet ble utvisket. Jeg tenkte, sa og gjorde mye som ikke var forståelig for de menneskene som var rundt meg. Jeg fikk det også helt klart for meg at det var umulig å dele tankene mine med andre mennesker. Jeg forsto at de tankene ikke var forståelige for andre enn meg.

Kjærligheten spør ikke, den bare er. Nå kan jeg undre meg over hvor ordene kom fra.

Over en lengre periode hadde jeg vært manisk og levd i det jeg kaller for en blanding av en virkelig og en surrealistisk verden, og jeg vil si det sånn at jeg stupte inn i en psykose der grensene mellom drøm og virkelighet ble utvisket. Det forunderlige med det hele er at jeg fortsatt husker mange av opplevelsene jeg hadde meget godt, faktisk mye bedre enn det meste av det som ellers har skjedd meg i livet. Mange av opplevelsene har brent seg fast i hukommelsen. En del hendelser er omskrevet eller utelatt av hensyn til andre personer, men bortsett fra det, så er det jeg kaller reisebeskrivelsen ganske nøyaktig slik det foregikk. Særlig har jeg en bestemt person i tankene, en person jeg alltid vil bære med meg i tankene. Kanskje vil den personen forstå at selv om vedkommende ikke er omtalt i boka, så vil jeg aldri glemme personen. Når jeg sier reisebeskrivelse, så er det i dobbelt forstand. Det var en reise der jeg beveget meg rent fysisk, men i enda større grad en reise i forhold til hva jeg opplevde i min psykiske sfære.

Boka starter med reisebeskrivelsen, og fortsetter med opplevelser blant annet fra tvangsinnleggelse ved Åsgård Psykiatriske Sykehus i 1992. I boka beskriver jeg hvordan det var å komme hjem igjen etter tvangsinnleggelsen, påfølgende depresjon med en nesten uutholdelig dødslengsel. Jeg gir også kortere tilbakeblikk fra to andre innleggelse jeg har opplevd, deler tanker rundt healing og New-age, og hva det har betydd for meg å bli kristen. Videre gir jeg et innblikk i min forståelse av den manisk depressive lidelsen mest ut i fra egne erfaringer og noe ut i fra teori om lidelsen, jeg berører tabuer knyttet til psykiske lidelser, hva det har betydd for meg å få kontakt med min egen kreativitet, identitetsbryting og veien videre. For å underbygge mine egne erfaringer, og for å gi en videre forståelse enn det jeg selv kan gi, har jeg fått tillatelse fra forskjellige forlag til å ha med sitater fra flere andre bøker.

Da kan jeg bare si: Bli med på reise i mine opplevelser der grensene mellom drøm og virkelighet ble utvisket, og ta gjerne del i mine refleksjoner etter at reisen ble avsluttet.

KAPITTEL 1

HEV ANKERET I SJELEN DIN OG SEIL AV GÅRDE TIL DE STORE SJØER. Shirley Jacobsen

Reisebeskrivelsen.

Barbent tok jeg farvel med Havlandet. Det var vakkert da jeg kjørte av gårde. Bølgene slo inn mot stranda og sola sto høyt på himmelen. Tromsø var målet for reisen. Steinene jeg hadde funnet ved "Tabernaklet" skulle jeg levere til Bernt, som hadde vært kursleder på healingkurset. Han skulle være kursleder for et healingkurs i Tromsø etter oppholdet i Finnmark. Jeg tenkte at han kunne få med seg steinene, slik at han kunne videreføre oppgaven med å rense Nidarosdomen i Trondheim. I en drøm en tid tilbake hadde jeg sammen med flere andre vasket gulvet i Nidarosdomen i forkant av at Gro Harlem Brundtland skulle komme dit på besøk. I drømmen hadde hun spurt meg om jeg virkelig skulle gå så langt, og jeg svarte at det skulle jeg. Jeg var sikker på at steinene jeg hadde funnet tidlig samme morgen hadde en "hellig energi", og den energien skulle brukes til å rense Nidarosdomen.

Første stopp på turen var museet i Varangerbotn. Gammen og lavvoen innbød til drømmer om å leve i pakt med naturen, slik samene hadde gjort i tidligere tider. Jeg ville også leve i pakt med naturen. Jeg ville "melde meg ut av samfunnet". Butikken med salg av samisk husflid var jeg også innom. Der kjøpte jeg et nydelig skinn jeg hadde sett der tidligere. Skinnen kunne være begynnelsen på en tromme til Bernt, slik at han også kunne begynne med trommereiser på linje med samiske sjamaner. I tillegg kjøpte jeg CD'en "Sangen vi glemte" av Frode Fjellheim og en stor samekniv. Jeg hadde med meg to store syltetøyglass som var fulle av mynter, så betalingen var i orden. Godt fornøyd med handelen kjørte jeg videre mot Tromsø. Før jeg kom til Karasjok stoppet jeg for å plukke myrull og blomster. Et par bitte små bjørketrær tok jeg også med meg. Alt der var så utrolig vakkert. Og det luktet så herlig. I de to små bjørketrærne var det potensial for kjempestore trær, forutsatt at de fikk vokse i et godt miljø. Myrulla la jeg over hanskerommet i bilen, slik at jeg kunne se de store fine hvite "ulldottene". Jeg hadde skrevet "Kjærligheten spør ikke, den bare er" på et A4-ark, som jeg plasserte god synlig i frontvinduet. Tegne- og maleutstyr hadde jeg tatt med meg på turen.

På vei mellom Karasjok og Alta kom jeg over en flokk med nydelige reinsdyr, og jeg stoppet for å fotografere flokken og enkeltdyr, men kameraet sviktet. Det fikk meg til å tenke på den merkelige vanen vi har med å fotografere for å forevige visse øyeblikk vi synes det er verdt å ta vare på. Da var det vel ikke meningen at jeg skulle fotografere på min reise mellom Havlandet og Tromsø, tenkte jeg. På fjellet stoppet jeg ved sameteltene for å se hva de hadde til salgs der. Jeg fant en liten naturtro modell av en lavvo, som kunne brukes til modell for å bygge en stor lavvo til eget bruk. Tørka reinkjøtt kjøpte jeg også, og det smakte helt himmelsk. Jeg sparte på det for at det skulle vare lenge.

Det var fantastisk vakkert da jeg kom over Kvænangsfjellet. Sola kom mot meg gjennom tåkedis. Her åpenbares Guds ånd, tenkte jeg. Det var en opplevelse som det ikke ville vært mulig å forevige ved hjelp av et fotografiapparat. Et slikt syn oppleves "her og nå", og kan best taes vare på i ens eget minne. Hvor mange ganger hadde jeg ikke vært mer opptatt med å fotografere, og egentlig mistet selve opplevelsen. Med det vakre synet på netthinnen

kjørte jeg videre. På veien mellom Nordreisa og Tromsø var jeg veldig varm, og jeg stoppet et par ganger ved vannfall for å kjøle meg ned med Vår Herres forfriskende "dusj". Det var herlig å bli våt og avkjølt. Flate steiner, som jeg hadde tatt med meg fra Kvænangsfjellet, la jeg ved siden av pedalene for å kjøle ned føttene. Jeg trodde at steinene hadde sin spesielle energi som jeg trengte.

Ishavskatedralen ble det første stoppestedet i Tromsø. Vakkert var det også der, med blomster utenfor som omkranset det vakre bygget. Jeg gikk rundt katedralen flere ganger, og jeg ba til Gud om at han måtte gripe inn for å stanse det jeg tenkte på som prestenes maktarroganse, og om at kirkene måtte bli et sted der kjærligheten rår. Det inntrykket jeg hadde av de fleste av kirkens menn var at de var fordømmende, mest opptatt av synd osv. Jeg hadde ikke fått øye på nåden i Den norske kirke.

En knall gul russisk båt lå ved havn på den andre siden av Tromsøbrua. Det slo meg at det kanskje var håp for oss materialistiske nordmenn allikevel; at russerne kunne vise oss hva kjærlighet er, som en motvekt til vår materialisme. Videre kjørte jeg ut til Kvaløya der jeg stoppet ved et lite bygg med utsikt over til flyplassen. Etter å ha sittet og mediterert der en stund fikk jeg det for meg at det er mulig for oss mennesker "å gå inn i en måkekropp", og vips så kan vi fly fritt av gårde hvor enn vi vil. FANTASTISK! Dette må jeg fortelle Bernt, tenkte jeg. Jeg visste at han skulle være i Tromsø til over helga, men jeg visste ikke hvor han var. Men finne han, det var jeg sikker på at jeg skulle klare. En bil, som hadde stått foran det lille bygget, kjørte av gårde. Jeg fulgte etter den fordi jeg tenkte at det kanskje var en måte å finne healeren på. Da jeg så et skilt til Mortensnes, svingte jeg inn der. Bernt hadde hatt et kurs på Mortensnes i Finnmark, så jeg tenkte det måtte ha en forbindelse. Etter å ha kjørt rundt i området uten å finne "forbindelsen", snudde jeg og kjørte tilbake til Kvaløya og videre utover til jeg kom til brua som går over til Håkøya. Sola skinte og det var en varm og god dag. Det var et knall gult hus ved brua, og jeg fant ut at Bernt sikkert måtte være der. Jeg brettet ut skinnen fra Varangerbotn utenfor gjerdet ved det gule huset. Der lå jeg lenge, og jeg ble mer og mer overbevist om at det gule huset måtte være Bernt sitt. Til slutt gikk jeg inn porten og banket på døra. Ut kom en dame, men på mitt spørsmål om Bernt var der, svarte hun at ingen ved det navnet var der. Det kunne jeg ikke tro, så da jeg gikk derfra tenkte jeg at hun ikke fortalte meg sannheten. Utenfor gjerdet ved porten plantet jeg et av de bittesmå bjørketrærne jeg hadde tatt med meg fra Finnmark. Akkurat der skulle det stå. Det skulle vokse seg stort og spre energi fra Finnmark. Jeg gikk deretter helt ned til sjøkanten, og la meg der og drømte om at Bernt skulle komme syklende dit. Etter å ha sovet litt, kjørte jeg inn til sentrum av Tromsø.

Med "Profeten" av Kahlil Gibran under armen gikk jeg inn på en kafé, og det var bare så vidt jeg ikke begynte å lese høyt fra boka da jeg satt der. Tenk hva folk som ikke får del i Kahlil Gibrans bøker går glipp av, tenkte jeg. Ute på gata igjen så jeg en blind mann som spilte trekkspill og sang. Jesus vil snart komme tilbake til jorda for å gjøre alle blinde seende, tenkte jeg. Penger begynte det å bli lite av, så jeg ga mannen en stein jeg hadde malt på. "Det er mange seende som allikevel ikke ser", sa jeg til den blinde mannen. Og jeg så for meg hvordan det hadde vært når Jesus gjorde den blinde seende.

Det begynte å bekymre meg litt at jeg hadde så lite penger igjen på syltetøyglassene, og jeg syslet med tanken på å ta med et av mine bilder inn i en butikk og si: "Dette er et bilde malt av en kommende kunstner, og det kommer til å bli mye verdt". I håp om å få solgt bildet

ville jeg si det, for å skaffe meg mer penger, men jeg gjorde det ikke. Det var "noe" som holdt meg igjen fra å gjøre det.

Tanken på å finne Bernt ble fjern, og jeg kjørte derfor i retning Nordreisa. Ved fergeleiet ble jeg igjen minnet på at jeg nesten ikke hadde penger igjen. I Caravellen hadde jeg pakket med meg litt av hvert; bl.a. noen nydelige blå kopper og en vase samt noen smykker jeg hadde kjøpt av to russiske damer. Jeg samlet det sammen og gikk ut. Bak meg i køen ved fergeleiet sto det en Mercedes. Jeg gikk bort til den og fortalte at jeg ikke hadde penger til ferga, og spurte om de ville kjøpe noe av det jeg hadde. Etter en kort diskusjon kjøpte de koppene og vasen. For det fikk jeg etthundreogfemti kroner. Ved hjelp av de pengene kom jeg meg over med ferga.

"Nå er du bak vår Herres rygg", svarte en mann på mitt spørsmål om hvor jeg var kommet etter å ha kjørt et stykke igjen. Det var ved enden av en vei helt ned i sjøkanten. Jeg vasset ut i sjøen i de vakre omgivelsene. I strandkanten fant jeg en liten bit fra et blått glass; det blinket så utrolig vakkert i sola. I Havlandet hadde jeg også funnet en lignende glassbit på stranda, og dermed ble den ekstra verdifull. Etter en stund "bak vår Herres rygg" kjørte jeg mot et sted der jeg hadde sett det var kunstutstilling. Lokale kunstneres malerier og fotografier var utstilt. Jeg fant meg selv i et bilde av en kvinne som sto ved en stamp og dro opp traser (filler). Slik er det for meg, andres gamle skit; det er det jeg plages med, men nå er det også slutt! Heretter bestemmer jeg over mitt eget liv, tenkte jeg. Mine assosiasjoner gikk tilbake til Havlandet. Barbent gikk jeg rundt i lokalet, og jeg følte at jeg hadde funnet "min familie" – kunstnersjeler som jeg hadde lengtet etter. En mann jeg snakket med på utstillingen fortalte at ca. 40 personer var gått sammen til fjells. Straks så jeg for meg at noen av dem hadde trommer med seg, og at de sikkert skulle ha trommereiser på fjellet. Jeg var på nippet til å gå etter, men kjørte isteden derifra.

Ved en elv stoppet jeg for å vaske meg. Der var det en intens dur fra noen kraftledninger, og aldri tidligere hadde jeg hørt en så intens dur fra kraftledninger. Jeg tenkte jeg var blitt overfølsom for lyder. Etter å ha vasket både meg selv og fronten på bilen kjørte jeg videre gjennom en lang tunnel. Jeg tok det som et symbol: Tunnelen ble et forbindelsesledd til "mitt nye liv". Istedenfor å kjøre til Nordreisa ble det til at jeg kjørte tilbake til Tromsø. På vei dit trodde jeg at jeg hadde kjørt på en liten fugl. Jeg stanset bilen og gikk gråtende ut for å finne fuglen. Siden jeg ikke klarte å finne spor etter fuglen roet jeg meg ned og kjørte videre. Jeg hadde bilradioen på, og det var som om programlederen snakket direkte til meg, og jeg tenkte: **Dette er som å drømme i våken tilstand.**

Jeg bestemte meg for at jeg ville tilbake til det gule huset ved brua over til Håkøya, men ved flyplassen stanset motoren. Jeg tok skinnen mitt og la meg på det utenfor bilen. Det var blomster i veikanten, og jeg plukket blomster uten en eneste bekymring for hvordan jeg skulle få motoren i gang igjen. Tankene kretset rundt Bernt igjen, og jeg så for meg at jeg skulle massere føttene hans. Jeg tenkte på det han hadde sagt om at han hadde en svakhet i den høyre ankelen, i likhet med at også jeg hadde hatt problemer i samme fot. Massasjeolje hadde jeg også tatt med meg, så jeg hadde alt klart; det var bare å finne ham. Etter en stund stoppet det en politibil bak min bil. De ga meg beskjed om at det var ulovlig å parkere der jeg sto. Da jeg forklarte at motoren hadde stoppet, hjalp de meg i gang. Motoren bar ikke lenger enn til nærmeste busslomme ved Kvaløybrua, men etter kort tid kom det en

redningsbil, og jeg ble tauet over brua og videre til en Shell-stasjon. Det tok mange timer før bilen var ferdig reparert. Til min store glede fant jeg ut at jeg hadde med meg en postsparebankbok, så jeg fikk tatt ut penger for å betale bilreparasjonen. Før jeg fant ut det forsøkte jeg, uten hell, å selge noen steiner jeg hadde med meg med påskrevne sitater. "En kan bare se riktig med hjertet. Det vesentlige er usynlig for øyet" – Antonie de Saint-Exupery, "For å komme til kilden må man svømme mot strømmen." – Stanislaw Jerzy Lec, og "Ikke alt vi erkjenner kan endres. Men ingenting kan endres før vi har erkjent det." – James Baldwin. For meg var sitatene "store", og jeg syntes det var leit at ingen ville kjøpe steinene.

Mens jeg gikk barbent rundt på området ved bensinstasjonen, gikk det mange tanker gjennom hodet mitt i hurtig tempo. For eksempel at det i fjellene rundt Tromsø satt gamle indianske høvdinger, og at de passet på oss. Jeg kunne "se" hodene i fjellformasjonene. I den fargerike bilvaskeautomaten kunne jeg også "se" at indianere hadde tatt plass for å passe på oss. Etter at jeg hadde tatt ut penger på et postkontor, gikk jeg innom en garnbutikk. Der kjøpte jeg en vakker håndstrikket bomullsgenser samt silkebånd og gull- og sølvtråd. Jeg ville skape noe vakkert med trådene og silkebåndene. Genseren var som et vakkert og hellig kunstverk. Det var noe av det vakreste jeg hadde sett! Hvit bunn med en rad av fiolette blomster nederst på genseren. Utenfor butikken sto to unge gutter som bl.a. solgte gulrøtter. Gulrøttene var også vakre; oransje – blanke – med flott friskt gulrotgress på. Jeg tenkte at guttene måtte være utsendt av Jesus. Jeg kjøpte gulrøtter, men de var så vakre at jeg ikke kunne spise av dem. Et av Guds mange undre! Tilbake på bensinstasjonen fant jeg ut at de som jobbet der også måtte være utsendt av Jesus. Og det var kanskje jeg også! Utenfor bensinstasjonen med håndflatene åpne ba jeg til Gud om å få bli brukt. "Kjære Gud, la meg gjøre noe for ulykkelige mennesker, uansett hva slags oppgave jeg får, vil jeg gjøre det jeg blir bedt om å gjøre. Bruk meg, kjære Gud, gi meg et tegn på hva jeg skal gjøre." Da bilen omsider var ferdig reparert dro jeg rett ut til det gule huset. Det sto der så innbydende, og jeg våget meg inn porten for å banke på døra. Ingen svarte. Jeg utforsket en annen bygning på eiendommen, som viste seg å være et slags verksted. Der var det heller ikke noen å se. Verktøy og andre ting var plassert i et ryddig og oversiktlig system. Det var fullt av syreplanter på eiendommen, noe som forsterket min tro på at huset tilhørte Bernt. Han hadde fortalt meg at han ble hensatt til barndommen når han så syreplanter. Jeg smakte på dem. Det smakte forfriskende deilig. Fire måker sirklet over hodet på meg, og jeg lurte på hvem de var. For de var sikkert egentlig mennesker som hadde gått inn i måkekropper. Lenge sto jeg der og jeg tenkte at disse fuglene var mine avdøde slektninger; min fosterfar, mine besteforeldre og min biologiske far, og de passet på meg. De hadde nok forvandlet seg til måker for å hjelpe meg og andre mennesker som var gjenlevende på jorda. Over brua så jeg kyr og kalver som beitet, og jeg kom til at de dyrene nok tilhørte de menneskene Jesus hadde utvalgt. Endelig skulle det bli slik at det gode skulle vinne over det onde. Jesus var gjennom mennesker og dyr tilbake på jorda for å hjelpe oss. Jeg tenkte meg at hans sjel gjennom reinkarnasjon var fordelt på mange mennesker.

Etter en stund fant jeg ut at jeg ville forsøke å få tak i Solrunn, så jeg kjørte til Utsikten. Hun var ikke hjemme, så hun kunne heller ikke hjelpe meg å finne Bernt. Jeg gikk en tur i området der, fortsatt barbent, og kom opp til et lite vann der det var mange mennesker, voksne og barn, som badet.

Etter nok et forsøk på å finne Solrunn hjemme uten å lykkes, kjørte jeg ned til havna. Der lå det et stort turistskip ved kaia. Skipet koplet jeg til en drøm jeg hadde hatt for noen år siden

mens jeg ennå bodde i Trondheim. I drømmen hadde jeg vært om bord i et stort skip som var frosset fast i is. Endelig – nå så jeg det – skipet hadde kommet løs fra isen! Tenk, nå er skipet her i Tromsø, og jeg ser det i våken tilstand. Det var vakkert vær og skipet var ikke lenger fastfrosset i is. Om bord i skipet var sikkert Jesus' sine mennesker. Lenger ut så jeg en plattform på slep. Bernt hadde fortalt meg at han hadde hatt en drøm om at han hadde en plattform i Tromsø. Ja vel, der var plattformen, men hvor var Bernt? Nå ble det enda viktigere å finne han. Jeg hadde så mye å fortelle.

Jeg satte meg inn i bilen igjen, og en bil med CE-skilte ble til: SE – FØLG MEG! Etter å ha fulgt etter en bil med CE-skilt en stund, bestemte jeg meg brått for å svinge av en vei til venstre. Det første jeg oppdaget var en søppeldyng. Da fikk jeg det for meg at jeg måtte kvitte meg med alt jeg hadde i bilen for å få bli med i Jesus sin krets. Jeg hadde bestemt meg for å "finne lyset".

Allt är så vackert
jag är rädd
att åter vakna upp
till den grymma världen

Fra Vidderna innom mig av Nils-Aslak Valkeapää

KAPITTEL 2

VENNLIGHET ER ET SPRÅK SOM DE DØVE KAN HØRE OG DE BLINDE KAN SE. Mark Twain

Den store hvite høvding.

Idet jeg kastet forskjellige ting ut av bilen, kom en eldre mann gående mot meg. "Hva driver du med?," spurte han. "Jeg vil finne lyset!" svarte jeg. "Hvilken organisasjon tilhører du?," spurte han. "Ingen," svarte jeg. Den eldre mannen ba meg med inn, og jeg husker ikke noe før jeg våknet av at jeg hørte tromming. Og jeg lurte på om mannen egentlig var Bernt, at den eldre mannen bare var en av skikkelsene han hadde når han ikke kunne være i sin egen kropp. Jeg fikk vite at mannen het Victor, og jeg forsto at trommingen hadde vært lyder fra et kraftig regnvær. Han ordnet med mat og te til meg. Jeg hadde våknet i en sovealkove, og da jeg sto opp kom jeg inn i en koselig liten stue. Vegg i vegg med stua var det et bad. Victor fortalte meg at det var datteren som hadde disponert den delen av huset mens hun bodde hjemme. Han var en forsiktig og veldig snill mann, og da han sa at hans kone ville mislike at jeg hadde kastet tingene mine på dynga, forsto jeg at jeg måtte legge tingene mine inn i bilen igjen. Victor ble med ut, og han hjalp til med å bære tingene inn i bilen igjen. Det regnet, så det var blitt vått. Noen av tingene tok jeg med meg inn i huset. Jeg fikk meg en varm og god dusj og Victor lånte meg en ullstillongs og en varm genser. Jeg pusset tennene i Nyco. Det bruste veldig, og jeg syntes det var herlig forfriskende, og jeg tenkte at det var noe stort tull å bruke tannkrem så lenge det gikk an å bruke Nyco eller salt.

Inne i huset var det en koselig liten stue med peis. Der satt vi og pratet mens radioen sto på. Plutselig kom det en etterlysning – og den de etterlyste var meg. Jeg ville ikke ringe politiet for å fortelle hvor jeg var. Victor forsøkte å overtale meg til å gjøre det, men jeg var ikke

mottagelig for det. Jeg oppfattet at det var lørdag, og det betydde at jeg hadde vært "bortreist" i tre dager. Noe av det jeg kan huske Victor snakket om var opplevelser han hadde hatt under krigen. Han hadde sittet i konsentrasjonsleir, men hadde tydeligvis hatt en veldig evne til "å overleve". Han fortalte også at han var meget glad i sin kone. Hun var ikke hjemme, men det var som om hun var der allikevel. Inne i finstua kommenterte jeg de flotte bildene som hang der, og Victor fortalte at det var hans kone som hadde valgt dem ut. Han hadde to koselige gamle hunder. Atmosfæren i huset der minnet meg om barndomshjemmet til min beste venninne. I datterens stue hang det et bilde av henne, som minnet meg om min venninnes datter. Jeg fikk "disponere" den delen av huset som opprinnelig hadde tilhørt datteren. Det sto en telefon der og Victor oppfordret meg til å ringe min mann, Stein. Det var helt fjernt. Jeg var ferdig med han! Min beste venninne derimot var "nær", og jeg trodde hun kunne komme når som helst. Astrid, en annen kvinne, som hadde lånt meg bøker om "Østens Vise Menn", ventet jeg skulle komme når som helst. Hun hadde helt sikkert evnen til å forflytte seg uten å bruke bil, båt eller fly, slik "Østens" vise menn hadde. Om våren anbefalte hun meg å ta et flytende jerntilskudd. På mystisk vis sa hun at jeg trengte det fordi jeg sto foran en "stor oppgave". Astrid hadde også lånt meg en "sjustjerne" for at jeg skulle ha den under den høyre foten. Hun sa at den skulle hjelpe meg, slik at den høyre foten skulle bli sterkere, og dermed ville min maskuline kraft komme tydeligere fram. Jeg hadde gått med "sjustjernen" i støvelen hjemme på gården. Nå, da jeg følte at jeg var i ferd med å få tildelt oppgaver fra Gud, tenkte jeg mye på Astrid, og det hun hadde sagt om at jeg sto foran en stor oppgave.

I huset hos Victor så jeg for meg at det skulle bli en gledesfest bl.a. med Astrid, for jeg trodde at hun sikkert var en av de "innvidde". Jeg hadde med meg en flaske med flytende jerntilskudd, og jeg tenkte på Astrids ord mens jeg drakk tilskuddet for å styrke meg. Inn i huset hadde jeg også tatt med meg krem og eteriske oljer. Jeg blandet krem med bl.a. myrra, som jeg hadde tenkt å massere Bernts føtter med. Jeg lurte på om Victor egentlig var Bernt. Kanskje han "lånte" Victors skikkelse for å få utført oppgaver han hadde fått tildelt? Jeg snakket ikke med Victor om det. Av og til dristet jeg meg til å ta gardina tilside for å se ut for å se om det kanskje kom noen. Rommet jeg "lånte" hadde vinduer ut mot oppkjørselen og veien til inngangsdøra. Det var tryggest å ha gardinene for vinduene.

Jeg sov nok litt innimellom på sofaen, men alt i alt ble det minimalt med søvn. Mens jeg hørte på radioen var jeg ikke i tvil: De snakket til meg, og de spilte musikk spesielt for meg. At de snakket direkte til meg syntes jeg var fantastisk, akkurat som å drømme i våken tilstand.

Victor serverte frokost, og jeg fikk smake kjempegod sursild. Den hadde han laget selv. Lukten og smaken minnet meg om min bekymringløse barndom i Enebakk. Jeg ble hensatt til barndommens dager. Ved frokostbordet ga jeg hundene mat, men da ble Victor streng i stemmen. Det var ikke lov å mate hundene fra bordet! Jeg hadde en barnslig trang til å mate hundene på den måten. Victor gikk for å slappe av etter frokosten. Ytterdøra var låst, men jeg fant ut at jeg kunne gå ut kjøkkenvinduet. Barbent vandret jeg ut i Guds frie natur. Det var midtsommer og det var grønt og frodig; ubeskrivelig vakkert med regndråper som hang som blinkene krystaller, og det luktet friskt og godt. Etter en stund kom jeg til en hytte som var under ombygging, og jeg spurte meg selv om det kanskje var der jeg skulle bo. Jeg tenkte at hytta skulle gjøres ferdig før jeg fikk flytte inn. Det var fin utsikt over sjøen. På tur tilbake til Victors hus fant jeg "hellige steiner", som jeg tok med meg. Steinene var sikkert

lagt der for at jeg skulle finne dem. Det var nok en del av min oppgave, så det var veldig viktig at jeg tok med meg akkurat de som var ment for meg. Ved huset oppdaget jeg flere dynger, og jeg tenkte at Astrid snart ville komme med sine ting for å kaste dem på en av dyngene. Det var tydelig at det var oppsamlingsplass for alle som ville bli en del av Guds sirkel. I den sirkelen hadde ingen behov for egne ting lenger. Vi ville få tildelt akkurat det vi trengte etter hvert, og det var viktig at vi ikke var bundet til "våre" materielle ting.

Da jeg kom tilbake til huset kom Victor i døra, og han sa han hadde vært redd for meg fordi jeg hadde vært borte så lenge. Inne i den lille stua ga Victor meg kopi av et brev fra 1856. Brevet fra Høvding Seathl til "Den store hvite høvding" i Washington. Brevet var som følger:

"Hvem eier luftens renhet og glitteret i vannet?"

Den store hvite høvding i Washington har sendt bud om at han ønsker å kjøpe vårt land. Den store høvding forsikrer oss også om sitt vennskap og sin godvilje. Dette er vennlig av han, ettersom vi vet at han ikke trenger vårt vennskap. Men vi vil tenke over ditt tilbud, etter som vi vet at hvis vi ikke gjør det, da vil den hvite mann komme med våpen og ta vårt land. Den store høvding i Washington kan stole på det høvding Seathl sier, like sikkert som våre hvite brødre kan stole på årstidenes vekslinger. Mine ord er som stjernene – de blekner ikke.

Hvordan kan du kjøpe eller selge himmelen – varmen fra jorden? Tanken er fremmed for oss. Vi eier ikke luftens renhet eller glitteret i vannet. Hvordan kan du da kjøpe oss? Vi bestemmer bare i vår tid. Hele denne jord er hellig for mitt folk. Hver eneste skinnende barnål, alle sandstrendene, hvert slør av dis i de mørke skogene, hver eneste lysning og alle de summende insektene er hellige i mitt folks tradisjoner og bevissthet.

Vi vet at den hvite mann ikke forstår vår levemåte. Det ene landområdet er for likt det andre. For han er en fremmed som kommer om natten og røver fra landet alt han trenger. Jorden er ikke hans bror, men hans fiende, og når han har pint den ut, drar han videre. Han etterlater sin fars grav uten dårlig samvittighet. Han røver jorden fra sine barn. Han tar ikke hensyn. Fedrenes graver og barnas rett blir glemt. Hans grådighet vil utarme jorden og legge ørkener bak seg. Synet av dine byer er en pine for den røde manns øyne. Men kanskje det er fordi den røde mann er en villmann som ikke forstår.

Det er ingen fred å finne i den hvite manns byer. Ikke noe sted der man kan høre løvet sprette om våren eller raslingen i insektvinger. Men kanskje fordi jeg er en villmann som ikke forstår – er larmen i byene for meg en hån mot øret. Og hva er det for slags liv hvis mennesket ikke kan høre natteravnens stemme eller froskens samtale ved en dam om natten? Indianeren foretrekker vindens milde hvisking over et vannspeil og selve lukten av vinden, rensset av middagsregnet og med en duft av furu. Luften er dyrebar for den røde mann. For alt levende ånder i den samme luften – dyrene, trærne, mennesket. Det ser ikke ut til at den hvite mann bryr seg om den luften han puster i. Lik en døende mann er han ufølsom for stanken.

Hvis jeg bestemmer meg for å akseptere, vil jeg stille en betingelse. Den hvite mann må behandle dyrene som om de var hans brødre. Jeg er en villmann og forstår ikke at noe annet kan være riktig. Jeg har sett tusenvis av bison ligge råtnende på prærien etterlatt av den hvite mann som skjøt dem fra toget. Jeg er en villmann og forstår ikke hvordan den rykende jernhesten kan være mer verdifull en bisonen, som vi indianere bare dreper for å opprettholde vårt eget liv. Hva er mennesket uten dyrene? Hvis alle dyr var borte, ville alle mennesker dø av åndelig ensomhet, for alt som skjer med dyr vil også ramme mennesket. Alt henger sammen. Alt som rammer jorden, rammer også jordens sønner.

Våre barn har sett sine forfedre ydmyket i nederlag. Våre krigere er tynget av skammen. Og etter nederlaget fordriver de tiden i lediggang og forgifter sin kropp med søt mat og sterke drikker. Det spiller liten rolle hvor vi tilbringer våre siste dager – de er ikke mange. Noen får timer til, enda noen vintrer, og ingen barn av de store stammene som engang levde på denne jord eller som streifet omkring i små flokker i skogene, vil være tilbake å sørge over gravene etter et folk som engang var så mektig og fullt av håp som vårt.

En ting vet vi som den hvite mann kanskje vil oppdage en gang. Vår Gud er den samme Gud. Du tror kanskje at du kan eie ham på samme måte som du ønsker å eie vårt land. Men det kan du ikke. Han er menneskenes Gud. Og han har like mye hjertelag for den røde mann som for den hvite. Jorden er dyrebar for ham. Og å skade jorden er å vise forakt for skaperen. De hvite vil også forsvinne, kanskje raskere enn andre stammer. Fortsett å forurense din egen seng, og du vil en natt bli kvalt i ditt eget avfall. Når alle bisoner er slaktet og alle villhester temmet, når de hemmelighetsfulle skogene stinker av menneske og når de bugnende bakkene er fulle av skvaldrende kvinner – hvor er da villmarkene? Borte. Hvor er ørnene? Borte. Det som står igjen er å ta farvel med tårnevalen og jakten, slutt på livet og begynnelsen på kampen for å overleve.

Kanskje vi ville forstå hvis vi kjente den hvite manns drømmer, hvis vi visste hvilke håp han bringer videre til sine barn i de lange vinterkveldene, hvilke fremtidsvyer han skjenker deres sinn for at de skal kunne forme sine ønsker for morgendagen. Men vi er villmenn. Den hvite manns drømmer er skjult for oss. Og fordi de er skjult, må vi velge vår egen vei. Hvis vi samtykker, er det for å sikre reservatene du har lovet oss. Der kan vi kanskje leve våre siste dager som vi ønsker. Når den siste røde mann er borte og minnet bare er skyggen av sky som seiler over prærien, vil mitt folks ånd fremdeles leve i disse skogene og strendene, for vi elsker landet som den nyfødte elsker sin mors hjerteslag. Hvis vi selger deg vårt land, elsk det som vi har elsket det. Vern om det som vi har vernet om det. Glem aldri hvordan landet var da du overtok det. Og med all din styrke, all din makt og hele ditt hjerte – bevar det for dine barn, og elsk det som Gud elsker oss alle. En ting vet vi – vår Gud er den samme Gud. Denne jord er dyrebar for ham. Ikke engang den hvite mann kan unngå vår felles skjebne...

”

(Se under litteraturhenvisning, * opplysninger angående brevet fra Høvding Seathl til ”Den store hvite høvding” i Washington.)

Jeg forsto at innholdet i dette brevet betydde mye for Victor. Etter å ha lest det fikk jeg det for meg at Victor nå hadde rollen tilsvarende ”den store hvite høvding”. Han skulle være med på å redde menneskene fra ødeleggelsene på jorda. I motsetning til det som skjedde på 1800-tallet, ville Victor nå være en ansvarlig ”hvit høvding”. Det forekom meg at han allerede hadde en stor ring av mennesker rundt seg som arbeidet for å redde jorda, og at de alle arbeidet i Jesu’ ånd. Dette slo ned i meg; og jeg tenkte: Nå får jeg snart mine oppgaver også!

Victor måtte ut for å hjelpe to gutter med å berge en båt. Mens han var ute gikk jeg inn i ”finstua” for å spille ”Sangen vi glemte”. Der flyttet jeg litt på sofaputer og forskjellige ting som sto rundt i stua, og tenkte samtidig på gledesfesten vi skulle ha. Inne på kjøkkenet vasket jeg gulvet, og jeg fant fram glass som passet til festen. En flaske Lambrusco-vin hadde jeg tatt med meg på reisen. LAMBRUSCO – navnet klang så flott. Vinen skulle deles på alle gjestene. Jeg var spent på hvem som skulle komme. Hundene, som lå på kjøkkenet, ga jeg healing og jeg strødde tørket lavendel over dem. Lavendelen hadde jeg også hatt med meg på turen.

Da Victor kom tilbake holdt jeg fortsatt på inne på kjøkkenet. Han var sliten og la seg på en sofa i peisestua for å slappe av. Jeg gikk inn på "min" avdeling av huset, og der laget jeg symbolske pakker. Jeg pakket forskjellige ting inne i skinnet, og jeg skrev på skinnet: Tør du? Jeg tenkte igjen på at Victor og Bernt var samme person, og på at Bernt ikke kunne møte meg i sin egen person. Den gangen da Bernt kom til Havlandet, så jeg han plutselig som mann, en vakker mann både utenpå og inni. Det betydde at jeg mistet den personen jeg hadde betrodd mine innerste tanker til. Bernt var gift og jeg var gift, og min fornuft bestemte at jeg ikke kunne betro ham at jeg plutselig var blitt tiltrukket av han. Jeg kunne ganske enkelt ikke fortelle hvilke følelser jeg hadde fått for han. Det var helt umulig. Kontakten jeg hadde hatt med han ble forstyrret av disse følelsene. De dagene Bernt hadde vært i Havlandet hadde jeg kjørt ham rundt for å vise han naturen rundt i området, og den forbindelsen var vi bl.a. innom Samisk Husflid i Nesseby. Der var det mange vakre ting å se på. Vi ble bedt på kaffe og smørbrød med spekelaks, og vi snakket med de to brødrene på stedet. Jeg hadde følelsen av å ha opplevd noe religiøst og overnaturlig da vi gikk derfra. De tingene som var blitt skapt der bar preg av en kunstnerisk ånd og stor kjærlighet til det samiske kunsthåndverket. Til Bernt sa jeg: "Jeg trekkes mer og mer mot den samiske kulturen. De har noe av det opprinnelige som vi har mistet." Han sa at han også var fascinert av den samiske kulturen, og at han gjerne ville lære mer om den. Brødrene på Samisk Husflid fikk adressen hans og de lovet å sende ham gamle samiske symbolforklaringer, som bl.a. brukes på trommene de bruker i forbindelse med trommereiser. Vi kjørte videre til Varangerbotn der han kjøpte gaver til kona og barna i den samiske kunst- og husflidsbutikken. Etterpå besøkte vi venner av meg, og der fikk han en flott bergkrystall i gave. Bergkrystallen hadde de funnet i Sør-Varanger. Det var helt ubeskrivelig vakkert da vi kjørte tilbake til nordsiden med midnattssol, havbrus og måkeskrik.

Jeg ville tilbake til det opprinnelige, det ekte. Jeg lengtet etter noe ekte jeg forestilte meg at bare den samiske urbefolkningen har nøkkelen til. En av de samiske kunstnerne jeg har møtt i virkeligheten er Synnøve Persen. Da jeg så henne i Trondheim utstrålte hun en spesiell styrke, men også en slags sorg. Hennes dikt har vært med på gi meg en åpning inn i mitt eget indre landskap. Uttrykket indre landskap hørte jeg en gang Synnøve Persen si i et portrettintervju på radioen, og jeg tok uttrykket inn i mitt eget språk fordi jeg syntes det er et veldig dekkende og godt uttrykk. Til festen hos Victor tenkte jeg at Synnøve Persen kanskje ville komme. Mari Boine og Nils-Aslak Valkeapää tenkte jeg også på. I gangen la jeg en bok om urter, som jeg også ville vise fram. Innenfor gangdøra hadde jeg lagt skinnet med forskjellige saker inni. Jeg strøk hendene over skinnet, og det følte så mykt og godt å ta på. Kanskje jeg kunne sy en vest av det? Nei, det måtte vel bli en tromme til Bernt av det. Han skulle jo få de samiske symbolene.

Morgenen etter forklarte Victor meg at han måtte dra på arbeid. Han ville låse døra. Da han prøvde å få meg med, protesterte jeg. Etter at han var dratt gikk jeg opp i andre etasje. Kanskje var Bernt der? Ville han komme fram da Victor var dratt? En av dørene var låst, og da tenkte jeg at han sikkert var inne i det rommet. Han kom nok snart ut, tenkte jeg. Jeg satte meg på gulvet utenfor rommet og ventet en stund før jeg gikk ned i første etasje hvor jeg igjen fant veien ut gjennom kjøkkenvinduet. Der ute oppdaget jeg noen klessnorer, og gikk i bilen for å hente ting jeg kunne henge på snora. To filleryer, vevet av svigermor, hang jeg opp på snora. Ellers la jeg forskjellige ting rundt omkring i huset for å vise hvor jeg var. I

bilen hadde jeg steinene mine og myrulla. Den lille lavvoen satte jeg ut. Inni den la jeg den siste posen med tørka reinkjøtt. I bilen hadde jeg pakket klær og forskjellige ting som jeg forestilte meg representerte energi fra forskjellige mennesker. For eksempel filleryene fra svigermor, en kaninskinnsjakke og en rød ulljakke fra min mor, Mariannes sovepose, en genser fra Mona og skaller fra Sonja. Dette var noe av det jeg hadde med meg for å ha deres "energi" med meg på turen. "Stjernetegn", en bok av Linda Goodman, hadde jeg også med meg. Boka handlet bl.a. om numerologi, noe jeg hadde forsøkt å praktisere på forskjellige måter hele våren. (I korte trekk gikk teorien om det ut på å regne seg fram til ulike energivibrasjoner ut i fra tall, som igjen var utregnet fra bokstaver.) Malekofferten og diverse tegne- og maleutstyr tok jeg med meg inn i huset.

Jeg gikk igjen opp i andre etasje. På badet fant jeg ut at jeg kunne klatre gjennom vinduet for å komme ut på taket. Jeg tenkte det kunne være fint å ha oversikt for å se om det kom noen. Det var praktfullt vær, og jeg fant meg en shorts og T-skjorte som jeg lånte. Med meg ut på taket tok jeg tobakk, askebeger og noen ukeblader. Mens jeg satt på taket og bladde i ukeblader, fikk jeg det for meg at Dronning Sonja og Kong Harald sikkert brukte "stedfortredere" i forskjellige offentlige oppdrag. Likeledes Gro Harlem Brundtland. Det syntes meg helt klart at de selv ikke kunne "være alle steder på en gang". Andre personer gikk inn i deres skikkelser, mens de selv kunne leve uten pressens journalister hengende etter seg hele tiden. Min mor kunne være Gro Harlem Brundtland, Bernt kunne være Kong Harald og jeg kunne være Dronning Sonja. Ja, slik henger det sammen, tenkte jeg. Kropper er bare et skall som folk ser, og inni skallene er det andre mennesker. Jeg tenkte at kroppen er bare et slags hylster som hvilken som helst ånd og sjel kunne være i. Det kunne ikke være mange mennesker som var klar over at det egentlig hang slik sammen. Jeg lurte på når jeg ville få mitt første oppdrag. En sånn hemmelighet kunne selvfølgelig ikke slippes ut, så jeg fant ut at jeg fikk vente i stillhet til jeg fikk beskjed. Jeg kunne være et slags medium, ja, det kunne jeg også være.

Jeg tenkte på LAMBRUSCO-flasken og så kom jeg til å tenke på LATELLA. LAMBRUSCO OG LATELLA, LAMBRUSCO OG LATELLA. Navnene klang så fint sammen, og jeg begynte å synge for full hals. Jeg gjentok LAMBRUSCO OG LATELLA mange ganger.

Nils Kjær skal ha sagt: "Det er omveiene, forsinkelsene og sidesporene som beriker ens liv".

Många är
de gärningar
de ord
som inte behövde
göras
sägas

Märkligt
Med dessa gärningar
dessa ord
har jag fått växa

KAPITTEL 3

INTET ER FARLIG FOR ET MENNESKE, UTEN FIENDEN I HANS EGET INDRE. Camilla Collet (1813-1895)

Glattcella.

Plutselig hørte jeg en bil, og jeg tenkte at Astrid endelig kom. "Astrid, Astrid", ropte jeg flere ganger. "Ja, jeg er Astrid", svarte en kvinne jeg ikke hadde sett før. Astrid kunne altså ikke framstå slik jeg hadde kjent henne. Ja, det var vel en grunn for det også, tenkte jeg. På taket fant jeg en stige som jeg brukte for å komme ned til Astrid. Hun og to menn ville ha meg bort fra Victors hus. Jeg ville ta med meg noen av mine saker, men de sa jeg kunne komme tilbake senere. Jeg slo meg til ro med at jeg fikk med meg malekofferten og ei russisk klangdukke. En mann kjørte bilen, og Astrid satt i passasjeret foran. Den andre mannen satt bak sammen med meg da vi forlot mitt tilfluktssted. Bilen stoppet foran et bygg der jeg registrerte at håndverkere jobbet med oppussing av fasaden. Det var en politistasjon. Jeg ble geleidet inn på et kontor, og der fattet jeg interesse for bokhylla. Det så ut til å være mange interessante bøker i hylla. En kvinne sa at jeg skulle sette meg ned. "Uten kaffe og røyk setter jeg meg ikke", sa jeg. Kaffe og røyk ble det absolutt ikke. Isteden ble jeg ført ned en trapp til en kjeller. På veggen hang det en rad med politikøller, og det ga gjenklang i korridoren da jeg dro den ene hånden over kjøllene på veggen. En dør ble åpnet, og plutselig befant jeg meg på en celle helt alene. Jeg tok et overblikk over cella: Glatte murvegger, ei dør, vis-à-vis døra øverst på veggen et stort vindu som det ikke gikk an å se noe ut av. En benk med et mørkeblått plasttrekk var det eneste som var på cella. Jeg måtte tisse! Jeg ropte og slo håndflatene i døra helt til noen kom. Endelig fikk jeg gå på do. Før jeg fikk sukk for meg var jeg inne på cella igjen, og døra smalt igjen.

Jeg lurte på hvorfor jeg ikke kunne få kaffe og røyk, og jeg lurte på om det sto noen utenfor døra. Jeg så på de tjukke, ugjennomsiktige glassrutene, og så dundret jeg løs med håndflatene på dem. Stemmen prøvde jeg ut på alle mulige forskjellige måter. Noen utenfor måtte da høre meg, tenkte jeg. Jeg skrev med fingrene på veggen, skrev fort. Det hastet med å formidle mine tanker, og jeg lurte på om Gud kunne se meg der jeg sto. Ingen kom og ingen hørte meg da jeg ropte. Jeg fortsatte mitt forsøk på å tilkalle oppmerksomhet. Til slutt kom en kvinnelig politibetjent med lang lyst hår. Jeg rykket tak i håret hennes og lugget. "Kronechakraet" hennes trengte en kraftig rystelse, tenkte jeg. "Dæken, kor ho lugga", sa hun til en annen betjent. Inn i døra kom Solrunn, som jeg hadde lett etter da jeg kom til Tromsø. Hun blunket med øynene, slik mennesker gjør når "de ikke tror sine egne øyne". Jeg husker at jeg spurte henne om hun ikke forsto at en av hennes visjoner var i ferd med å gå i oppfyllelse. Det var jeg som var kvinnen i visjonen. Solrunn gikk. Etter en stund kom min bror inn i cella. Jeg ble glad da han kom. Han tok rundt meg og ga meg en klem og han sa: "Jeg er glad i deg Siv". Da Stein kom inn med utstrakte armer, så jeg armene hans som "skruestikker" som ville holde meg innestengt. Jeg hylte at han ikke fikk ta i meg. Jeg

var livredd for å bli sittende fast i skruestikkene hans. Han så helt forskrekket ut, slik Solrunn hadde gjort.

Etter noen timer befant jeg meg i baksetet på en politibil og en politibetjent satt bak sammen med meg. Han hadde hvite hansker på seg. Jeg betraktet han, og han lignet på sønnen til ei venninne av meg. Var det han som var forkledd som politibetjent, undret jeg meg.

KAPITTEL 4

MAN LÆRER Å GÅ PÅ SKØYTER VED Å VAKLE OMKRING OG GJØRE SEG LATTERLIG. I VIRKELIGHETEN AVHENGER ENS FREMSKRITT PÅ ALLE OMRÅDER AV OM MAN TØR RISIKERE Å GJØRE SEG LATTERLIG.

G.B. Shaw

Åsgård psykiatriske sykehus.

Inne i resepsjonen på Åsgård var Stein, min bror, min mor og Solrunn. Stein og jeg viste fingeren til hverandre. Til min mor sa jeg: "Husk, mat er også dop". Solrunn ga meg et par rullarøyk, noe jeg hadde hatt lyst på lenge. Fra resepsjonen ble jeg ført inn i et rom der det var en gruppe på tre-fire personer. Der snakket jeg bl.a. om "urmennesket". Jeg fikk det for meg at en av kvinnene der hadde forbindelse med min manns regnskapsfører. Hun hadde en lignende dialekt som henne. Da jeg ble ført ut fra rommet igjen, bar hun malekofferten og russedukka for meg. Stein sto i resepsjonen, og jeg sa han måtte lese Linda Goodmans bok "Stjernetegn". "Regnskapsføreren" passet godt på tingene mine.

Innestengt på et lite rom var det hele tiden forskjellige personer som passet på meg. Vinduet var det ikke mulig å åpne helt, men åpningen var såpass stor at jeg klarte å kaste malekofferten og russedukka ut. Barbent var jeg fortsatt, og det jeg hadde av klær var det jeg gikk og sto i. Tone og Line satt inne på rommet en stund. Jeg fattet interesse for skoene deres. Tone hadde grønne sko, og siden den grønne fargen tilhører "hjerne-chakraet" fikk jeg tillit til Tone. Jeg holdt et langt foredrag om det androgyne (tvekjønnede) menneske, og jeg forstår i ettertid ikke sjøl hvorfor jeg kom på akkurat det. Jeg hadde ikke vært spesielt opptatt av det temaet.

Smørbrødene jeg fikk var så vakkert pyntet, at jeg ikke kunne spise dem. Røyken jeg hadde fått av Solrunn syntes jeg smakte parfyme. VANN var det jeg ville ha – i store mengder. Jeg fikk det for meg at jeg måtte rense meg med vann. Da en som het Ronny satt inne på rommet, tenkte jeg at han egentlig var Bob Moore. Bob Moore var min healers læremester. Jeg trodde han var kommet for å snakke med meg. Jeg sa til han at jeg var klar for å bli brukt som medium, og hadde en lengre utlegning angående det.

På toalettet var det et vindu med en liten "gløtt" det var mulig å se ut gjennom. Jeg så på skrått at det var en bygning vis-à-vis, og jeg tenkte at jeg ville få komme dit etter hvert som jeg besto forskjellige prøver. Jeg var helt sikker på at jeg skulle testes på forskjellige måter. Hva prøvene eller testene skulle bestå i, hadde jeg ingen formening om. Det måtte jeg finne ut etter hvert. Vann drakk jeg mye av, og jeg ba om å få en hel liter fordi ett lite glass var

som ingenting. Utenfor rommet satt en vakt med et kjede rundt halsen. Det sto Thor-Øyvind på kjedet. Etter å ha fått tildelt et litermål med vann, kastet jeg vannet over han. Han måtte vel også renses, tenkte jeg. Jeg husker ikke om jeg i det hele tatt sov den første natta.

Dagen etter i et ubevoktet øyeblikk, kikket jeg inn i dørsprekken i rommet ved siden av. Døra sto på gløtt, og jeg fikk det for meg at mannen der inne visste mer enn de fleste andre. Det kunne jeg se på han. Hans oppgave var å ta vare på hemmelighetene i den gamle samekulturen. En urmann! Han oppdaget at jeg så på han, og vi ga hverandre hemmelige tegn. Fra det lille rommet ved siden av "urmannen" ble jeg ført inn i et annet større rom. Da jeg forsto at jeg måtte være der, ble jeg helt fortvilet. Hvis jeg skulle klare å være der, så måtte hele rommet renses. Spyles med vann! Jeg var sikker på at all den negative energien i rommet kom til å ta knekken på meg. Det var en håndvask der, og jeg skrudde vannkranene helt opp. Jeg sa: "Inne i dette rommet har det foregått mye fælt, og alle skrikene om hjelp sitter fast i veggene her. Jeg føler det. Her nekter jeg å være hvis det ikke blir vasket". I rommet var det en sofa, et bord og et par stoler. Ellers var det stor gulvplass. To vinduer var det der, og det var utsikt over til Kvaløya. Innenfor det store rommet, var det et mindre rom med en håndvask og seng. I tillegg til døra mellom de to rommene var det en dør ved enden av senga. I det lille rommet var det ett vindu. Det store rommet hadde tre dører, den ene mellom rommene, utgangsdøra og en dør midt på den ene veggen. En kvinne var i rommet sammen med meg, og jeg skjelte henne ut. Vannet forsvant fra kranene på begge rommene. Jeg maste hele tiden om å få vann for å drikke, og om å få gå på do. På en av mine doturer tok jeg masse vann i hodet for "å rense krone-chakraet". En mann kom inn på toalettet, og han dro meg ut derfra. Han kløp meg hardt i overarmen, og det gjorde veldig vondt. Hvem som var sammen med meg på rommet vekslet, og det varierte fra å være bare en person til flere samtidig.

En mann jeg kalte Mattew Manning, var der den første kvelden. Da jeg skulle sove, nektet jeg å legge meg i senga. For meg representerte senga et barnehjem med barnehjemsbarn. Etter at han hadde lagt madrassen på gulvet, godtok jeg å legge meg. Han satte seg på gulvet i nærheten av madrassen og jeg sovnet omsider.

Medisiner ville jeg absolutt ikke ha, og den første tvangsinjeksjonen ble satt mens flere pleiere holdt meg fast i senga. Mens jeg ble trykket ned på magen, var det en som presset knokkene inn i ryggraden. Jeg spente alle de muskler i kroppen jeg kunne, men de satte den første sprøyta med Cisordinol mens jeg ropte de forferdeligste ting jeg kunne tenke meg. Overmakten ble for stor. Når jeg tenker på det, kan jeg ennå kjenne knokkene som presset seg inn i ryggraden. Det var smertefullt fysisk, men psykisk var det også ubeskrivelig nedverdiggende. At de på den måten kunne tillate seg å tvangsmedisinere på en så smertefull måte, var nesten ikke til å tro. Jeg tok ut mye krefter både fysisk og psykisk i min ville motstand, men møtte en makt som det ikke var mulig å protestere mot. At jeg som fra før sleit med ledd- og muskelsmerter, skulle oppleve at noen presset knokkene inn i ryggraden for å overmanne meg, det var utilgivelig. Dagen etter var jeg rød og hoven etter sprøyteticket, og det var forferdelig vondt. Jeg kjente det smertefulle sticket, og jeg kjente hvordan de hadde behandlet meg for å få satt sprøyta. En sånn overmakt hadde jeg aldri møtt før i livet mitt. Det smertet riktignok fysisk, men det var den psykiske smerten som var vanskeligst å bære.

En av de ansatte, som het Inger, ga jeg etter hvert navnet "tidtagerdronninga". Hun var sammen med meg på rommet, og jeg tenkte på henne som min søster. Hun imponerte meg stort; hun kunne regne baklengs og hun snakket spansk. Tidtagerdronninga flettet håret mitt, og jeg følte meg fin. Sko hadde jeg altså ikke hatt på beina siden jeg forlot Havlandet. Da jeg skulle få være med ut i lufttegården, måtte jeg ha sko på meg. Alle mine protester ble ikke hørt, og jeg forsto at jeg måtte ta de skoene jeg fikk låne om jeg skulle få komme ut. Og ut ville jeg. Skoene var minst to nummer for store, men jeg kom meg ut. Ute var det nydelig. Det var sol og varmt, og gresset var vått etter et regnskyll. Et flott tre var det ute i lufttegården, og jeg omfavnet treet for å få energi fra det. Det var noen blomsterbed der også. For å komme ut til lufttegården, måtte man gjennom et røykerom der det satt andre pasienter og personale. Fra lufttegården så jeg rett inn i en lang korridor, og jeg ble nysgjerrig på de menneskene som gikk der. Plutselig så jeg Stein komme gående, og vi viste fingeren til hverandre. Da vi kom inn på rommet igjen foreslo "tidtagerdronninga" at jeg skulle snakke med Stein. Jeg nektet og sa at jeg aldri mer ville tilbake til han. Hun kunne ikke forstå hvorfor jeg ikke ønsket å snakke med han, og til ingen nytte maste hun om at jeg skulle gjøre det.

Inne på rommet demonstrerte jeg hvordan kvinner i konsentrasjonsleire hadde hatt det når de hadde stått fastlenket i en fot, og bare kunne gå med den andre foten i en sirkel. Og med demonstrasjonen prøvde jeg vel å gi uttrykk for mine egen opplevelse av å være innestengt. Etter at jeg hadde spist ga jeg mat til fuglene utenfor. Det var flest måker, men det var også to kråker. Jeg pekte på de to kråkene, og sa det var Stein og hans forrige samboer. Stein tilhørte nemlig ikke måkefamilien.

Det var et stort bad med både dusj og badekar på avdelingen. Jeg var hyppig gjest i badekaret. Det var stadig utskiftning av personalet. Thor-Øyvind, som jeg hadde kastet vann på den første kvelden på sykehuset, ble jeg spesielt opptatt av. Jeg sa til han at jeg trodde sjela til Trygve Hoff nå bodde i han.

Dagen etter fikk jeg besøk av min bror. Da han kom ble jeg glad, og jeg viste han måkene utenfor. Måkene var egentlig forskjellige personer som var der for å passe på meg. Maten jeg fikk tildelt delte jeg med måkene. Jeg antok at Bernt var en av de mer "beskjedne" måkene. Jeg satte meg på gulvet og skisserte for min bror hvordan vi hadde vært plassert på healingkurset på Mortensnes, der Bernt blant annet hadde sagt vi skulle meditere på "LA DET SKJE". "La det skje", hadde jeg gjentatt og gjentatt på min reise, selv om jeg ikke mediterte. Min bror ga meg tobakk, og det var jeg takknemlig for.

Inn på rommet kom det flere personer. Jeg ville ikke høre på hva de sa. En mann som lignet på en slektning, leste opp noe fra et papirark. Jeg nektet helt å høre etter. Jeg var opptatt av å finne ut hvem som egentlig befant seg i de forskjellige personenes kropp. Det var vanskelig, og jeg forlangte å få healing.

Jeg husker ikke akkurat når jeg oppfattet at jeg faktisk var tvangsinnlagt på Åsgård Psykiatriske Sykehus. Kanskje jeg forsto det da min bror besøkte meg. Etter hvert forsto jeg iallfall at det var Stein som hadde undertegnet på tvangsinnleggelsen, så jeg ville så absolutt ikke snakke med han. Personalet maste på meg om å ta imot besøk fra han. Jeg sa: "Han kan spy i sin egen skit!" Min mor besøkte meg også. Jeg tok sengetøyet og madrassen av senga, og spurte henne hvilket av bordene i bunnen hun ville velge. Hun pekte ut et bord.

Bordene i sengebunnen representerte barnehjemsbarn. Da min mor sa hun skulle reise, sa jeg: "Ja, du har vel viktigere oppgaver å ta dag av", mens jeg tenkte at hun kanskje skulle være i Gro Harlem Brundtlands sted. Og det var så hemmelig at selv om jeg tenkte at vi visste det begge to, kunne jeg ikke snakke direkte om det. Jeg fikk noen truser av henne. Klær hadde jeg lånt på avdelingen. Jeg hadde fortsatt ikke mer enn det jeg "sto og gikk i" da jeg kom. Sko hadde jeg altså vært uten siden jeg kjørte fra Havlandet. Etter hvert leverte Stein klær og sko som var mine egne.

Reimseng ble benyttet i forbindelse med tvangsmedisinering. Jeg var rasende og kjempet imot alt jeg bare orket. I reimsenga ropte jeg ut mitt fødselsnummer, telefonnummer og adressen min. Flere ganger ropte jeg også: "Filmen går, filmen går", og jeg tenkte at Gud ser iallfall hva som foregår. Fødselsnummeret, telefonnummeret og adressen ropte jeg for å "bevise at jeg ikke var gal", at jeg vet hvem jeg er og hvor jeg bor. De holdt meg i reimsenga i flere timer av gangen. Der måtte jeg også spise, når det falt seg sånn at det var matservering mens jeg lå der. Da kunne de løsne den ene armen fra reiming. Reimene var festet veldig stramt rundt føtter og hender, og jeg syntes det var vanvittig vondt å ligge fastreimet. Det var vondt rent fysisk og det var enda verre å oppleve å bli straffet fordi jeg nektet å ta medisiner. Første gangen jeg ble lagt i reimseng, så lurte jeg på hvem det var som hadde laget senga. Jeg syntes den var komisk, og kunne ikke begripe hvem som hadde laget noe sånt. Da jeg måtte på do, fikk jeg ikke komme løs. Jeg maste og maste, men det hjalp ikke. Bekken var det jeg fikk tilbud om, men det ville jeg ikke ha, så jeg lå der med blærespreng. Jeg kan ikke skjønne hvorfor de holdt meg så lenge i reimsenga etter at sprøyta var satt. Det var hele tida personale som satt på rommet mens jeg lå i reimsenga, og jeg var rasende både fordi jeg ble tvangsmedisinert og for at jeg måtte ligge der. Jeg spyttet etter de som satt hos meg, og da trakk de stolene de satt i lenger bort fra senga.

Det var et telefonuttak på rommet, og jeg lekte at jeg ringte for å få snakke med "Mental Barnehjelp". Jeg fortalte pleierne at jeg ringte "Mental Barnehjelp". Senga på soverommet ble fjernet etter at jeg hadde hoppet i den, rett på treplankene, og et par av plankene gikk i stykker. Jeg mente at den kunne repareres, men de tok den bort. Jeg fikk isteden en vanlig sykehusseng, og etter det begynte jeg å sove i senga. Når det gjaldt "barnehjemssenga" forklarte jeg at jeg egentlig skulle ha blitt plassert på barnehjem i Trondheim da jeg var to år gammel, men at jeg isteden kom til en pleiefamilie.

Min biologiske far, som også hadde vært innlagt på Åsgård flere ganger, snakket jeg også om. En periode da jeg var i begynnelsen av tjueårene hadde jeg kontakt med han, var jeg med han på Åsgård Psykiatriske Sykehus for å snakke med en lege der.

De møblene som sto inne på rommet ville jeg ikke ha der, og jeg tok vekk putene i sofaen fordi jeg ville sitte rett på treverket. Personalets sko var veldig interessante og jeg kommenterte dem stadig og ba om å få se under skoene. Personalet skiftet som sagt ofte. Thor-Øyvind, hadde jeg mye moro med. Det var en lett og ledig tone de gangene han hadde vakt. Han hadde evnen til å spøke, og jeg var ofte i et lekent hjørne, så det å få utløp for spøk var balsam for sjela. Mitt inntrykk var at personalet for det meste besto av sommervikarer, som ikke hadde verken utdanning eller særlig erfaring fra psykiatri.

Jeg likte Thor-Øyvind veldig godt, og jeg tryglet og ba han om at han skulle ta meg med hjem til seg. Jeg ville ut fra "fengselet". Innelåst på en avdeling, stengt inne på et rom, og tvangsmedisinering i reimseng. Det var litt av en frihetsberøvelse, men til slutt ble jeg

likegyldig i forhold til reimsenga, og sa at de bare kunne spenne meg fast. Det spilte ingen rolle lenger, og etter et par uker med tvangsmedisinering, gikk jeg med på å ta medisinene frivillig. En som het Ronny, som hadde vært hos meg den første kvelden jeg var på sykehuset, var også litt inne hos meg. Jeg sa at han var som en blanding av Jørn Hoel og Steinar Albrigtsen. Han lo og sa at han tok det som et komplement. En dag jeg forsøkte å få tak i han ute i avdelingen, spurte jeg om jeg hadde "bestått eksamen". Jeg beklaget at jeg hadde vært "overlegen", og mente at selv om jeg hadde vært det så kunne jeg vel få snakke med overlegen på avdelingen. Jeg hadde omsider forstått at jeg ikke kunne komme unna uansett hva jeg sa eller gjorde, og at jeg **måtte samarbeide** for å komme meg ut av sykehuset.

"Tidtagerdronninga", som var medisinerstudent, ga jeg tilnavnet fordi hun mente at jeg gikk for ofte på do, og at jeg bare brukte doturene som unnskyldning for å komme meg ut av rommet. Hun tok derfor tiden mellom hver gang jeg fikk lov til å gå på do. Jeg måtte vente minst 15 minutter fra første gang jeg varslet henne om at jeg "måtte". Hun var meget nøye med å ta tiden. Etter hvert satt personalet utenfor døra på rommet istedenfor inne på rommet sammen med meg. Det skjedde jo absolutt ingenting, så det å gå på do var i det minste noe. Lesestoff fikk jeg ikke. Jeg hadde bedt om å få låne forskjellige bøker innen alternativ medisin, men jeg fikk ikke et ukeblad engang. Det jeg fikk lov til var å bade, og jeg badet minst tre ganger om dagen. Lufteturer i "luftegården" fikk jeg et par ganger om dagen. Jeg syntes det var herlig å komme ut der. Jeg ba stadig vekk om å få journalen min, men den fikk jeg selvfølgelig ikke. Til en dansk lege jeg snakket med, fortalte jeg at Stein og jeg hadde hatt en kjempekrangel før jeg reiste og at vi hadde uoverensstemmelser. Legen forbant jeg med en venn min mor hadde hatt, som også var lege, og jeg tenkte at han var reinkarnert i den danske legen. Min mors venn hadde begått selvmord en tid tilbake. Omsider fikk jeg en samtale med avdelingsoverlegen. Det jeg da snakket mest om var at ikke noe er tilfeldig, og at det var en hensikt og mening med alt.

En dag kom min mor og hennes kusine på besøk. Min mor var på vei sørover for å være med i en begravelse. Det var en tante av henne som skulle graves. Før hun skulle reise, sa hun at hun ville besøke Victor. Jeg ba henne om å plukke "forglemmegei" og gi Victor fra meg. Det hadde vært så utrolig godt å få være hos Victor, og jeg lengtet tilbake dit. Han var noe av det snilleste menneske jeg hadde møtt, og litt av en kontrast til hva jeg opplevde på sykehuset.

Etter hvert fikk jeg lov til å ringe hjem. Min bror var fortsatt der hjemme, og jeg snakket kun med han i begynnelsen. Blant annet ba jeg han om å gjemme en postsparebankbok jeg hadde der. Men så en dag Stein tok telefonen, begynte jeg å snakke med han også. Det ble starten til en slags forsoning. Fra personalet fikk jeg beskjed om at Stein hadde levert en liste med noen navn på personer han mente jeg kunne få lov til å ringe og ta imot telefoner fra. Min "venninne", Astrid, var en av de han hadde ført opp på lista. Hun sa på telefonen at jeg måtte spise mye bananer fordi bananer inneholder et stoff jeg hadde behov for.

De andre pasientene på avdelingen, fikk jeg ikke lov til å snakke med. Etter hvert ble vaktholdet litt slappere, og jeg klarte å snike meg inn til en medpasient jeg hadde snakket litt med ute i gangen. Han hadde fortalt at han var forfatter, og det syntes jeg var veldig interessant. Han leste noe av det han holdt på å skrive for meg, men så kom personalet og jeg ble ført ut av rommet. Da jeg måtte gå inn på "mitt" rom, agerte jeg "skriket av Munch". Det var befriende å skrike skikkelig, og jeg tenkte at når man er på "galehus" så kan man

være gal. Jeg syntes det passet med "skriket av Munch". Det var godt å få skrike ut frustrasjonen. Jeg fikk etter hvert være med ut for å gå tur på sykehusets område med to "vakter". Det var et gårdsbruk i nærheten, og der var det blant annet noen skikkelig fine hester. Jeg hadde det moro med "vaktene" og jeg sa at hestene var mine; jeg var i det lekne hjørnet. Enkelte ganger fikk jeg også være med på kjøretur, og på en av turene kjørte vi forbi Victors hus. Jeg ville tilbake dit!

Jeg ba til Gud hver dag, og en fast bønn var: "LA JORDA LEVE". Jeg sluttet å tenke på at noen personer var andre personer enn dem de sto fram som. Om kveldene ville jeg vite hvem som skulle komme på nattvakt. Jeg sa: "Jeg er trygghetsnarkoman, og derfor må jeg vite hvem som skal ha vakt." De fleste nattvaktene var greie. Jeg hadde omsider fått penn og papir så jeg kunne skrive, og laget bl.a. en liste over de av personalet jeg oppfattet som kristne.

Vaktrommet var ved siden av det rommet jeg var plassert på, og det var en dør imellom rommene. Under døra var det en åpen sprekk, og der sendte jeg papirlapper med beskjeder. Etter at personalet ikke lenger satt inne hos meg hele tiden, var det å sende lapper en måte å prøve å få kontakt på. Når personalet var inne hos meg, puttet jeg brev i en tom papirhåndkleholder og sa at det var min postkasse. Jeg ble flyttet til et mindre rom. Etter det fikk jeg gå litt friere, for eksempel til røykerommet. Av og til fikk jeg låne en radio, kanskje var det en time av gangen. Jeg fant av og til fram til samisk radiosending og hørte på den. Jeg forstår ikke samisk, men synes det er et vakkert språk å høre på. Rommet fikk jeg lov til å vaske selv. Det gikk bare et par dager, så ble jeg flyttet igjen, og da til rommet "forfatteren" hadde hatt. På det rommet fant jeg fram til et passbilde av Stein, og hadde det fremme slik at jeg kunne se det. Jeg hadde begynt å "forhandle" med Stein over telefonen. Høyonna sto for døra, og jeg ville hjem for å hjelpe til med den. Jeg prøvde "å begrave stridsøksa", og han begynte så smått å vurdere om jeg kunne få komme hjem. Jeg hadde vært rasende på han blant annet fordi han tok bilen min med hjem fra Tromsø. "De hellige steinene" hadde mistet sin betydning, så det var ikke lenger noen grunn til å bringe dem til Nidarosdomen. Etter hvert syntes jeg det var helt greit at han hadde tatt med seg bilen hjem.

Etter å ha vært på sykehuset i drøyt tre uker, ble jeg flyttet til en såkalt åpen avdeling. Åpen i den forstand at jeg kunne gå ut alene etter avtale med personalet. Der fikk jeg også hjelpe til på kjøkkenet med oppvask. Jeg var forferdelig rastløs, og sa til personalet at jeg var som en hyperaktiv unge. Det var godt å få gjøre noe, og på fellesstua ryddet og ordnet jeg hele tiden. På arbeidsstua fikk jeg også komme. Der var det kjempesint å få være. Det var et pusterom der jeg fikk male på silke, noe jeg ikke hadde prøvd før. Jeg laget en del kort og et par bilder. På den åpne avdelingen var det mye mindre personale, og vi som var pasienter fikk snakke fritt. Jeg delte rom med ei ung jente fra Vest-Finnmark. Begge hadde vi problemer med å få sove, så om nettene pratet vi mye. Hun hadde blant annet med seg en bok om yoga, men det sto en advarsel om at psykiatriske pasienter ikke burde begynne med yoga uten videre, så hun bare viste meg boka. Jeg var mye ute og gikk alene, og det var deilig. Sykkel fikk jeg også låne.

Min bror kom igjen innom på besøk. Han var på tur sørover. Det var godt å treffe han igjen. Vi snakket om kurset vi begge hadde vært med på før jeg rømte til Tromsø. Bernt, som altså hadde holdt kurset, var jeg ikke lenger like opptatt av. Broren min hadde bare et par timer i Tromsø før han skulle videre med fly, men den stunda vi fikk sammen betydde mye for meg.

Solrunn var også innom på besøk, og jeg husker hun spurte hva jeg tenkte om Bernt. Jeg svarte at jeg tenkte på han som en kjærlighetsfylt person. Jeg fikk også besøk av min svigerinne fra Nordreisa. Hun kom med roser, og jeg fikk et tusen kroner fra min Gudmor. Svigerinnen min besøkte meg inne på avdelingen, og kom da vi spiste middag. Jeg kan blant annet huske at hun bemerket at spisebestikket var i plast, og det var faktisk litt tungvint å spise koteletter med plastbestikk. Etter besøket dro jeg ned til byen der jeg kjøpte en bag og noen klær. Hjemreisen begynte å nærme seg. Jeg hadde fått klarsignal om at jeg kunne få reise hjem etter fire ukers opphold på sykehuset.